

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Бережний Євген Вікторович**, 1979 року народження, громадянин України, освіта вища: у 2005 році закінчив Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди та отримав диплом спеціаліста за спеціальністю «Правознавство», з травня 2025 року обіймає посаду начальника відділу організації технічного контролю транспортних засобів в Регіональному сервісному центрі Головного сервісного центру МВС України в Харківській, Полтавській та Сумській областях.

З 01.09.2023 р. по теперішній час – навчається в аспірантурі Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут», Міністерство освіти і науки України, м. Харків, від «18» березня 2026 року № 136 (без змін) у складі:

голови разової спеціалізованої вченої ради – Павликівського Віталія Івановича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

рецензента – Фіалки Михайла Ігоревича, кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

офіційних опонентів – Житнього Олександра Олександровича, доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шрамко Сабріє Сейтжелієвни, кандидатки юридичних наук, старшого дослідника, завідувачки кафедри кримінального права та кримінології навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ;

Колодяжного Максима Геннадійовича, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника, завідувача відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

на засіданні 02 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Бережному Євгену Вікторовичу на підставі публічного захисту дисертації «Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання знищенню, підрозби або заміні номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут», Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник: Лукашевич Сергій Юрійович, кандидат юридичних наук,

професор, професор кафедри Права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, у якому відображено нові науково обґрунтовані результати проведеного здобувачем дослідження, що виконують конкретне наукове завдання і мають вагомe значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою і відповідає встановленим МОН вимогам щодо оформлення дисертації. Обсяг основного тексту дисертації є достатнім для розкриття теми в межах галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право. Таким чином, у дисертації дотримано вимоги п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 6 наукових праць за темою дисертації, з них: 3 наукові статті, опубліковані у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук категорії «Б», 3 тези наукових доповідей на конференціях різного рівня.

Наукові праці, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Бережний Є. Засади превентивної діяльності сервісних центрів Міністерства внутрішніх справ. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 4. С. 323-326. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/78>

2. Бережний Є. В. Кримінально-правовий аналіз відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 290 КК України. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 10 (28) С. 273-284. DOI [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10\(28\)-273-283](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10(28)-273-283)

3. Бережний Є. В. Детермінаційний комплекс кримінально караного знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. Наукові інновації та передові технології. 2025. № 1(41). С. 360-371. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1\(41\)-360-370](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1(41)-360-370)

У дискусії взяли участь голова та члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Рецензент Михайло Фіалка

1. В Розділі II реалізується кримінологічний аналіз даного виду злочинної діяльності. Але виникає запитання, чому дисертант не дослідив коефіцієнти злочинної активності та злочинної інтенсивності даного явища? Але ж рівень злочинності для кримінологічного аналізу не такий показовий як вищезазначені показники. Дані коефіцієнти дають можливість реалізовувати порівняльний аналіз такого кримінально-протиправного явища;

2. Дисертант використовує статистичну інформацію за останні п'ять років, а саме 2020-2024 рр. треба зазначити те, що в більшості своєму, це роки, які припадають на період знаходження України в положенні воєнного стану. На нашу думку, було більш ефективно проаналізувати більш тривалий період дослідження. Наприклад за останні десять років. При цьому, не погано було б порівняти рівень злочинності в мирний час та в воєнний час;

3. Автор приділяє доволі велику увагу латентному характеру даного кримінально-протиправного явища. Наприклад, доволі обширно зупиняється на аналізі відповідних методів встановлення латентності (декілька сторінок цьому присвячено) але, при цьому, не підтверджує власну позицію з приводу рівня латентності будь-якою статистичною інформацією. Хоча на першому місці розглядає статистичний метод аналізу латентності.

Офіційний опонент Олександр Житний

1. Слід висловити зауваження щодо авторського формулювання мети дослідження, яку викладено як «здійснення комплексної кримінально-правової та кримінологічної характеристики кримінально каранних знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу та формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення наявних та розробки нових ефективних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у цій царині». Як уявляється, компонент «здійснення... характеристики» вказує не на передбачуваний результат дослідження (власне, мету), а лише на процес його досягнення шляхом надання опису певного кримінально-правового і кримінологічного явища (власне, запобігання знищенню, підробці або заміні номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу), виявлення його суттєвих ознак, властивостей і особливостей. Метою в цій частині дослідницького цілепокладання є, очевидно, все ж одержання такої (комплексної кримінально-правової та кримінологічної) характеристики як цілісного й завершеного наукового знання про зазначений об'єкт.

2. Оперуючи статистичними показниками у розділі 2, а також міркуючи про динаміку та детермінаційний комплекс досліджуваного кримінального феномену у розділі 3 роботи, дисертант зазначає, зокрема, що після повномасштабного вторгнення російського агресора та вимушеного оголошення в Україні воєнного стану відбулось досить суттєве зниження рівня кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту, тобто що фактор війни зіграв певну позитивну превентивну роль, відкоригувавши елементи трикутника «особа – механізм – дорога» завдяки загальному посиленню контролю за транспортними шляхами та учасниками дорожнього руху. Втім, варто звернути увагу, що воєнний стан зумовив також появу в обігу транспорту в Україні невідомого в мирний час чинника масового ввезення на територію країни автомобілів (вживаних і нових) для потреб Сил оборони – як гуманітарної допомоги захисникам і захисницям. Не секрет, що через спрощену систему ввезення автомобілів з цією метою та завдяки митним й регулятивним преференціям, на ринку транспортних засобів в Україні відбуваються зловживання ними, спроби нецільового використання таких авто, у т.ч. їх незаконної експлуатації та збуту, а відповідно – й маніпуляцій з документами, VIN-номерами тощо. У цьому зв'язку необхідно уточнити позицію дисертанта з питання, чи створює зазначена обставина нові криміногенні ризики в досліджуваній ним царині (відповідно, чи обіймає чинник війни місце серед детермінант досліджуваного кримінального правопорушення) та його думку щодо запобігання таким зловживанням.

3. Потребує обговорення авторська позиція щодо предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст. 290 КК України. У роботі стверджується, що таким є кузов, двигун, шасі чи номерна панель, на яких заводським способом зроблені позначення номерів. Втім, такий підхід не відповідає буквально змісту диспозиції зазначеної статті, де вказано дещо інші предмети кримінального правопорушення ідентифікаційний номер, номер двигуна (шасі або кузова), номерна панель з ідентифікаційним номером транспортного засобу; відхиляється вона й від поширеного в літературі розуміння змісту предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст. 290 КК України (яким найчастіше фахівці визнають саме вказані в диспозиції засоби маркування, реєстрації й ідентифікації транспортних засобів). Таким чином, у процесі захисту слід додатково обґрунтувати доцільність формулювання змісту предмета саме таким, як вказано в дисертації, чином.

4. Серед кримінально-правових засобів впливу на досліджуване правопорушення в дисертації розглянуто караність діяння згідно із санкціями ст. 290 КК України (у розділі 1), а серед спеціально-кримінологічних заходів запобігання досліджуваному кримінальному правопорушенню (у розділі 3) – також добровільну відмову при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст.ст. 17, 31 КК України). Таким чином, поза увагою автора залишилися такі кримінально-правові засоби позитивного стимулювання, як заохочувальні норми інституту звільнення від кримінальної відповідальності, заохочувальний потенціал обставин, які пом'якшують покарання та субінституту пом'якшення покарання в цілому.

Запрошую поміркувати під час захисту про можливість використання таких засобів для запобігання знищенню, подробиці або заміні номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

5. Вражає оприлюднена дисертантом очевидно незначна кількість осіб, яким було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 290 КК України. Зокрема, як вказує Є.В. Бережний, найвищий показник цього становить 15 осіб у 2023 р., що складає лише 1% від зареєстрованих кримінальних правопорушень даного виду за цей рік. У інші роки показник ще нижчий. У зв'язку з цим автор робить висновок про неадекватність ефективності діяльності слідчих органів при здійсненні досудового розслідування. Водночас, в роботі не наведено міркувань про можливі причини такої кричущої неефективності дії кримінологічного законодавства, про способи впливу на них.

Офіційний опонент Сабріє Шрамко

1. Автор аналізуючи об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення, слушно зазначає, що «диспозиція ст. 290 КК України не передбачає конкретних способів, якими може бути вчинено зазначене діяння, зокрема, у зв'язку з їх множинністю» і при цьому наголошує, що «їх дослідження має важливе значення як для теорії, так й для практики». Проте у роботі не говориться яке саме значення для теорії та практики має дослідження способу вчинення знищення, подробиці або заміні номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу? Також постає питання яким чином спосіб вчинення впливає на кваліфікацію?

2. Недостатньо обгрунтованою вбачається пропозиція щодо криміналізації окремих діянь (зокрема маніпуляцій з одометром) попри наведення зарубіжного досвіду такої криміналізації. Розкриття цього питання не супроводжуються належним аналізом суспільної небезпечності відповідних діянь як ключової передумови криміналізації та можливих наслідків. Пропоную під час прилюдного захисту більш детально висвітлити це питання.

3. У роботі наводиться, що мотив та мета, як факультативні ознаки, не впливають на кваліфікацію кримінально караного діяння, однак можуть встановлюватись та впливати та призначення винній особі покарання (с. 71 дис.). Далі, у підрозділі 1.3. під час розгляду караності досліджуваного кримінального правопорушення, яке здійснювалося за результатами вивчення вироків (с. 87-88 дис.), автор оминув увагою питання що саме впливало на призначення судом покарання, чи то мав вплив мотив вчинення цього кримінального правопорушення.

4. Автор дійшов висновку про високий рівень латентності кримінального правопорушення, передбаченого ст. 290 КК України (с. 110 дис.), що в цілому видається обгрунтованим з огляду на специфіку відповідних діянь. Водночас спосіб аргументації цього положення не можна визнати достатнім. Зокрема, наведені у роботі міркування щодо латентності мають переважно описовий та загальний характер і не супроводжуються належним емпіричним підкріпленням. Висновок про «високий» рівень латентності фактично формується на основі загальних уявлень про складність виявлення таких правопорушень, без належної конкретизації та кількісного аналізу. Отже, попри загальну слушність висновку, відповідне положення має радше інтуїтивний характер і потребує обгрунтування.

5. У дисертації, посилаючись на показники якості життя, робиться висновок про їх вплив на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 290 КК України, зокрема через прагнення осіб придбати транспортні засоби за нижчою ціною (с. 123-124 дис.). Водночас такий висновок видається недостатньо обгрунтованим і певною мірою спрощеним.

По-перше, використане узагальнення щодо «середнього рівня якості життя» та «недостатньо високого рівня життя у поєднанні зі значним рівнем нерівності» не супроводжується належним аналізом їх прямого зв'язку з досліджуваним видом кримінальних правопорушень. По-друге, причинно-наслідковий зв'язок між рівнем життя, нерівністю та вчиненням саме правопорушень, пов'язаних із втручанням у ідентифікаційні номери транспортних засобів, не доведено, а лише припускається.

Офіційний опонент Максим Колодяжний

1. У рубриці «Методи дослідження» вступу дисертації автор у цілому коректно перелічує загальнофілософські, загальнонаукові та спеціально-галузеві методи. Разом із тим виникає необхідність розширити їх перелік деякими іншими методами, які насправді здобувач уміло застосував у своєму дослідженні. Йдеться про загальнонаукову методологію системного підходу, адже у роботі наголошується на системі запобіжної діяльності, системних проблемах запобігання (С. 18), триланковій системі запобігання правопорушенням тощо. Системний підхід не обмежується системно-структурним методом, який указав автор. Є пропозиція додати ще системно-функціональний метод, оскільки здобувач здійснює в окремому підрозділі 3.3 поглиблений кримінологічний аналіз напрямів діяльності (функцій) державних і недержавних суб'єктів, залучених до запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 290 КК України. Крім цього, з урахуванням пізнання дисертантом прогалин чинного законодавства України у цій сфері, варто додати герменевтичний метод. При цьому загальна методологічна рамка дослідження відповідає сучасним високим вимогам у цій площині.

2. У підрозділі 2.1 шановний автор дослідив стан кримінальних правопорушень, передбачених ст. 290 КК України. У цьому зв'язку спостерігається неспівпадіння окремих даних. Зокрема, у таблиці 2.1 на С. 94 указано, що у 2024 р. в Україні зареєстровано 628 таких правопорушень, а у схемі 2.2 на С. 101 при побудові їх динаміки вже указано 507 правопорушень.

У підрозділі 2.1 надано достатньо логічні пояснення факту істотного зниження рівня таких правопорушень, особливо у 2023–2024 рр. аж на 40,9 %. Загалом коректні авторські судження з цього приводу теоретичного характеру можна було б підкріпити результатами опитування співробітників органів Національної поліції, як головних суб'єктів розслідування та профілактики цих кримінальних посягань.

3. На С. 162 дисертант підкреслює, що розробка окремої стратегії запобігання кримінальним правопорушенням у сфері безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту не є доцільним для підвищення ефективності запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 290 КК України. Тому автор наполягає на прийнятті «широкої стратегії», яка б охоплювала основні аспекти злочинності. Подібний авторський підхід вимагає надання додаткових аргументів.

Потреба у Стратегії запобігання кримінальним правопорушенням в Україні на період до 2030 року визнається, особливо з огляду на формування сучасних рамок кримінологічної політики в умовах воєнного часу. При цьому навряд чи такий нормативно-правовий акт здатний істотно відбитись на покращенні правозастосування безпосередньо щодо запобігання правопорушенням, передбаченим ст. 290 КК. Така Стратегія може закласти правовий фундамент для створення просвітолейських стандартів профілактики злочинності, удосконалення координації та субординації між суб'єктами запобіжної діяльності. Однак більш предметний характер матиме спеціальна Стратегія підвищення рівня безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні, яка, у тому числі, включатиме заходи щодо запобігання різним незаконним діям із номерами вузлів та агрегатів транспортних засобів. Тим більше, що на сьогодні в Україні немає чинної Стратегії, Програми та Плану у цій сфері.

4. Теорія ситуаційного запобігання злочинності (*Situation Crime Prevention Theory*), розроблена ще у 80-х рр. ХХ ст. П. Фелсоном, Л. Коеном, Р. Кларком, передбачає, що шанси вчинення злочину підвищуються, якщо вершини (злочинець, жертва, ситуація) умовного трикутника зближуються. Шановний дисертант основний акцент здійснює на правопорушникові, тоді як аналіз жертви та ситуації вчинення досліджуваних правопорушень вивчається поверхово. Наприклад, на С. 182 у профілактиці захисту не вказано про посилення власниками транспортних засобів захисту цього майна, яке може бути викраденим та номери вузлів та агрегатів якого можуть знищуватись чи замінюватись. На С. 189 у межах заходів віктимологічної профілактики автор здебільшого наголошує на

уважності потенційних покупців транспортних засобів. Тому є прохання до дисертанта уточнити перспективні напрями ситуаційного запобігання таким правопорушенням.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Бережному Євгену Вікторовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право»

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради не надходила.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Підпис голови разової спеціалізованої вченої ради Віталія Павликівського засвідчую

Учений секретар Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

Тетяна БОНДАРЄВА